ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2021/HC-A/10
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: މޫސާ ނަސީމް ލ.ގަން، މުކުރިމަގު/ ނޫވިލާގެ
- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް: މާލޭ ވޯޓަރ އެންޑް ސްވަރޭޖް ކޮމްޕެނީ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ވަޒީފާއާބެހޭ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީސް:
ފަނޑިޔާރު އަލީ ސަމީރު
ފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ހަމީދު
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

ނިމުނު ތާރީޚް: 18 ޝައުބާން 1442 / 31 މާރިޗު 2021

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް:

05 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1442
18 ޖަނަވަރީ 2021

<u>އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:</u>

- **ނަންބަރު:** 1380/Cv-C/2020
- **ނިންމި ތަން:** ސިވިލް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** ވަޒީފާއާބެހޭ މައްސަލަ
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް:** 03 މެއި 2020
- **ނިމުނު ތާރީޚް:** 09 ޑިސެމްބަރު 2020

- <u>ފަނޑިޔާރު އަލީ ސަމީރު ގެ ރައުޔު،</u> މި ރައުޔަށް ފަނޑިޔާރު އަބްދުﷲ ހަމީދު އާއި ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު ތާއީދު ކުރެއްވި.

<u>މައްސަލައިގެ ތަޢާރަފު</u>

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1380/Cv-C/2020 ދަޢުވާއާ ނިމިފައިވާގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއެއްގޮތް ނުވާކަމަށްބުނެ އެދަޢުވާއާ އިސްތިއުނާފު ކޮށްދިނުން އެދި ތ.ގަން، މުކުރިމަގު/ ނޫރިޔާގެ މޫސާ ނަސީމްގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބެލެވިފައިވާ ދަޢުވާއެއްކަމެވެ. މިދަޢުވާގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަކީ މާލެ ވޯޓަރ އެންޑް ސުވަރޭޖް ކޮމްޕެނީ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްއެވެ.

2. މޫސާ ނަސީމް މާލެ ވޯޓަރ އެންޑް ސުވަރޭޖް ކޮމްޕެނީ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގައި އަދާކުރަމުންދިޔަ ވަޒީފާއިން ވަކިކޮށްފައިވާތީ، މޫސާ ނަސީމް ވަޒީފާއިން ވަކިކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި ދިނުމަށްއެދި މޫސާ ނަސީމްގެ ފަރާތުން މާލެ ވޯޓަރ އެންޑް ސުވަރޭޖް ކޮމްޕެނީ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ މައްޗަށް ރައްދުވާ ގޮތަށް ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ޝަކުވާ ހުށަހަޅައެވެ.

3. މޫސާ ނަސީމަކީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 34 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ 5 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން އިސްތިސްނާކުރެވޭ މުވައްޒަފެއްކަމަށް ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ބުރަވެވޭތީ، މޫސާ ނަސީމް ހުށަހެޅި މައްސަލައަކީ ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުގައި ކުރިއަށް ގެންދެވިދާނެ މައްސަލައެއް ނޫންކަމަށް ކަނޑައަޅައިފައިވާކަން ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުގެ ނަންބަރު 200-VTR/IJ/2020/45 " އިޖްރާއީ ގޮތުން ނިންމި ގޮތް" އަށް ބެލުމުން އެނގެއެވެ.

4. ދުލާ ނަސީމް ހުށަހެޅި މައްސަލައަކީ، ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން ބެލުން ނިމި މައްސަލައެއްކަމަށް، އެ ޓްރައިބިއުނަލުން ނިންމުމުން މި މައްސަލަ ދުލާ ނަސީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓަށެވެ. އެ މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުން ބަލައިގަތް އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1380/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާއިން އެ މައްސަލަ ބަލަން ފެށުނެވެ. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1380/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓަށް ބަލާއިރު، އެއީ ދުލާ ނަސީމް މާލޭ ޕޯޓަރ އެންޖީ ސޮލިއުޝަންސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ވަޒީފާގައި ހުއްޓާ، އެއްވެސް ނަސޭހަތެއް، އިންޒާރެއް އަދި ސަބަބެއް އެންގުމަކާ ނުލައި، އަދި ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމުގެ ކުރިން ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ މައްސޫލި އަދި އިޖުރާއީ އަދުލުވެރިކަން ޤާއިމުނުކޮށް، ޖަވާބުދާރީވާން ފުރުޞަތުނުދީ ވަޒީފާއިންވަކިކޮށްފައިވާތީ، ދުލާ ނަސީމް ވަޒީފާއިން ވަކިކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށާއި، ވަޒީފާއަށް އަލުން އަނބުރާ އިއާދަކުރާ ދުވަހާ ހަމައަށް މުސާރައާއި، އިނާޔަތްތަކާއި ދިނުމަށާއި، ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމާ ގުޅިގެން ލިބިފައިވާ އެންމެހައި ގެއްލުންތަކުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށް އެދި ދުލާ ނަސީމްގެ ފަރާތުން މާލޭ ޕޯޓަރ އެންޖީ ސޮލިއުޝަންސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ މައްޗަށް ދައުވާ ކުރުމުން ބެލުނު މައްސަލައެއްކަން އެނގެއެވެ.

5. ދުލާ ނަސީމްގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި މައްސަލަ އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1380/Cv-C/2020 ޤަޟިއްޔާގައި ބަލަމުން ދަނިކޮށް، 22 ސެޕްޓެމްބަރު 2020 މި ތާރީޚުގައި ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު 06 ވަނަ އިސްލާހަށް ޢަމަލުކުރަން ފެށުނެވެ. ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2020 އިން ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) އަށް ގެނެވުނު 06 ވަނަ އިސްލާހުގައި ބުނާ ގޮތުން،[1] އެ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ ބާބުގެ ދަށުގައި ހިމެނޭ މާއްދާތަކުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ ފަރާތްތަކަށް އިސްތިސްނާ ދީގެންވާނީ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 32 ވަނަ މާއްދާއާއި 37 ވަނަ މާއްދާއާއި އަދި 38 ވަނަ މާއްދާއަށެވެ.

[1] ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) އަށް 6 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 9 ވަނަ މާއްދާ.

މިހެންކަމުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ފަހުން ގެނެވުނު އިސްލާޙުގެ ދަށުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާ އިސްތިސްނާ ކުރެވިފައި ނުވުމުން، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތަކުގެ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް، ފަހުން ގެނެވުނު އިސްލާޙުގެ ދަށުން ލިބިގެން ދިޔައީއެވެ.

6. ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު 06 ވަނަ އިސްލާޙުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، މޫސާ ނަސީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި މައްސަލައާއި ސިވިލް ކޯޓުން އެ މައްސަލަ ބެލުމަށް އޮތް އިޚްތިޞާޞް ގެއްލިފައިވާ މައްސަލައެއްކަމުގައި ކަނޑައަޅައި ސިވިލް ކޯޓުން ޙުކުމް ކޮށްފައިވެއެވެ. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1380/Cv-C/2020 ފައިސަލާގައި އެ ކޯޓުން ޙުކުމް ކުރައްވާފައިވަނީ،

> " ދަންވަރު، ބޮޑުފިހިދު ކަންކަން އެގޮތުގައި ހުރުމާއެކު، މުކުރިމަގު. ނޫފިލާގެ / ލ.ގަން، މޫސާ ނަސީމްގެ ފަރާތުން ޑޮލްފިލިސް ޓީވީ އެސްޓީ ސްޓޯރޭޖް ކޮމްޕެނީ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ މައްޗަށް ދައުވާކޮށް ހުށަހަޅާފައިވާ މި މައްސަލަ މިކޯޓުގައި ކުރިއަށް ދަނިކޮށް، ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) އަށް ގެނެވުނު 06 ވަނަ އިސްލާހު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2020) އިން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފަރާތްތައް އެޤާނޫނުގެ 04 ވަނަ ބާބުގައިވާ މާއްދާތަކުން އިސްތިސްނާވާނޭކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި އޮތް އޮތުން ނިމުމަކަށް އައިސް، އެ ފަރާތްތައް އިސްތިސްނާވާނީ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 32 ވަނަ މާއްދާއާއި، 37 ވަނަ މާއްދާއާއި، 38 ވަނަ މާއްދާއިންކަމަށް ކަނޑައެޅިގެންވާތީއާއި، މި މައްސަލަ މިކޯޓުގައި ބަލައި ޙުކުމް ގެންދިއުމަށް މިކޯޓަށް ހުރި ލިބިފައި އޮތް އިޚްތިޞާޞް މިހާރު ގެއްލިފައިވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މިދަޢުވާ މަތިން ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ."

<u>އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް</u>

7. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1380/Cv-C/2020 ފައިސަލާ ނިމިފައިވާގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއެއްގޮތް ނުވާކަމަށްބުނެ އެފައިސަލާ އިސްތިއުނާފު ކޮށްދިނުމަށްއެދި މޫސާ ނަސީމްގެ ފަރާތުން 03

(ތިނެއް) ނުކުތާ ހުރަހަޅާ އެނުކުތާތަކާއި ބެހޭގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. އެގޮތުން ހުރަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ،

7.1- މިމައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ކަމަށް ނިންމާފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓަށް މިމައްސަލަ ހުށަހަޅާފައި ވަނިކޮށް ޤާނޫނަށް އައި ބަދަލުތަކުން ސިވިލް ކޯޓުގައި މިމައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރު ގެއްލިއްޖެ ކަމަށް ނިންމުމަކީ ރެޓްރޯސްޕެކްޓިވް ނިންމުމެއްކަމާއި، އެނިންމުން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 59 ވަނަ މާއްދާގެ ރޫޙާ ޚިލާފުވާކަމަށް ބުނެ ހުރަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

7.2- މިމައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓުން ނުބެލުން ކަމަށް މައްސަލަ މައުޟޫޢީ ގޮތުން ބެލުމަކާ ނުލާ ވަގުތީ އަޑުއެހުމުގެ ތެރެއިން އަދި މައްސަލަ ދައްކުމުގެ ފުރުޞަތު އިޖުރާޢީ ގޮތުން އެއްވެސް ކަމެއް ފުރަތަމަ ކޯޓުގައި ނުވާ ބާރުތެއްގައި ޝަރީޢަތުން އަމިއްލައަށް އިސްތިސްނާގެ ދާއިރާ ނިންމާފައިވަނީ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނުގައި ސިވިލް ކޯޓުގެ އިޚްތިޔާރު ދިޔައިވާ މައްސަލަތަކުގެ ބައިނަލްއަޤްވާމީ އުޞޫލުތަކުގެ 57 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްދޭ ޤަވާޢިދު 1 ގެ 13 އާއި 27 އުޞޫލުގެ 70 ވަނަ މާއްދާއާއި ވެސް ޚިލާފުވާކަމަށް ބުނެ ހުރަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

7.3- މިމައްސަލަ ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހެޅުމުން، މިމައްސަލައަކީ 3 މަސް ފަހުން ހުށަހެޅި މައްސަލައެއް ކަމުގައި ބުނެ އެޓަނީޖެނެރަލް މިމައްސަލަ ރަޖިސްޓްރީ ކުރުމަށް ނުވާތީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ މި ނިންމުމަކީ ޤަރާރު އިންސާފު ހޯދުމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް އޮތް ފުރުޞަތު ގެއްލިގެން ދާ ކަމެއް

ކަމުގައި ވެފައި އެކަމަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާ އާއި 43 ވަނަ މާއްދާއާ ހިލާފު ނިންމުމެއްކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅައި ނުކުތީއެވެ.

ވަޒީފާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާ ކުރިން އޮތްގޮތާއި އެ މާއްދާއަށް ފަހުން ގެނެވުނު އިސްލާހު

8. ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 34 ވަނަ މާއްދާއަކީ، ވަޒީފާބެހޭ ޤާނޫނުގެ ހަތަރުވަނަ ބާބުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މާއްދާތަކުން އިސްތިސްނާކުރެވިފައިވާ ފަރާތްތައް ބަޔާންކޮށްދޭ މާއްދާއެކެވެ. މި ގޮތުން އެ މާއްދާގައި ބުނާ ފަރާތްތައް، މިސާލަކަށް ކުއްލި ހާލަތްތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ މުވައްޒަފުން، ކަނޑުދަތުރުކުރާ އުޅަނދު ނުވަތަ މަތިންދާ ބޯޓުގައި މަސައްކަތްކުރާ މުވައްޒަފުން، ވަޒީފާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 04 ވަނަ ބާބުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކުން އިސްތިސްނާ ލިބިގެންވާ ފަރާތްތަކެއްކަން އެ މާއްދާ އޮތްގޮތުން ބެލުމުން އެނގެއެވެ. އިސްތިސްނާ ލިބިގެންވާ ބާވަތުން ފަރާތްތަކުގެ ތެރޭގައި ހިންގުމުގެ އިސް މަގާމުތަކުގައި ތިބޭ މުވައްޒަފުން ހިމެނެއެވެ. މި ފަރާތްތައް ވަޒީފާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ ބާބުން އިސްތިސްނާ ކޮށްފައި އޮތުމުގެ ނަތީޖާއެއްގެ ގޮތުން މިފަދަ މީހަކު ވަޒީފާއިން ވަކިކޮށްގެން އެކަމުގެ ޝަކުވާ ވަޒީފާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހެޅޭގޮތް ނުވެއެވެ.[2] އަދި މިފަދަ މީހަކު ވަޒީފާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް މައްސަލައެއް ހުށަހެޅުނު ކަމުގައިވިޔަސް އެފަދަ މައްސަލައެއް އެ ޓްރައިބިއުނަލަށް ބެލުމުގެ އިޚްތިޔާރެއް ނެތްކަމުގައި ކަނޑައަޅައެވެ. މިހެންކަމުން ވަޒީފާބެހޭ ޤާނޫނަށް 06 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ކުރިން ވަޒީފާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާއިން އިސްތިސްނާކުރެވިފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ފަރާތެއް، ވަޒީފާއިން ވަކިކޮށްފިނަމަ އެކަމުގެ ޝަކުވާ ހުށަހެޅުމުން އެ މައްސަލަތައް ބަލަމުން ގެންދިޔައީ ސިވިލް ކޯޓުންނެވެ.

[2] ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމުން އެކަމުގެ ޝަކުވާ ހުށަހަޅަން ބަލާނީ ވަޒީފާއިން ވަކިކުރި ތާރީޚުން ފެށިގެން 03 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެކަމުގެ ޝަކުވާ ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހަޅަންވާނެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ވަޒީފާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގައެވެ. ވަޒީފާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާ ހިމެނިފައި ވަޒީފާބެހޭ ޤާނޫނުގައި ހިމެނޭ ބާބުތަކުގެ ތެރެއިން 04 ވަނަ ބާބުގައެވެ.

9. ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާ އޮތް ގޮތުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް އެ މާއްދާއިން އިސްތިސްނާ ކުރެވިފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ މައްސަލަތައް ސިވިލް ކޯޓުން ބަލައިގަނެ އެ ކޯޓުން ބަލާ މައްސަލަތަކެއްގެ ގޮތުގައި ކުރިއަށް ދަނިކޮށް، 22 ސެޕްޓެމްބަރ 2020 ގެ ތާރީޚުގައި ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު 06 ވަނަ އިސްލާހަށް އަމަލުކުރަން ފެށުނެވެ. ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2020 އިން ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) އަށް ގެނެވުނު 06 ވަނަ އިސްލާހުގައި ބުނާ ގޮތުން،[3] އެ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ ބާބުގެ ދަށުގައި ހިމެނޭ މާއްދާތަކުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ ފަރާތްތަކަށް އިސްތިސްނާ ލިބިގެންވަނީ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 32 ވަނަ މާއްދާއާއި 37 ވަނަ މާއްދާއާއި އަދި 38 ވަނަ މާއްދާއަށެވެ. މިހެންކަމުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ފަހުން ގެނެވުނު އިސްލާހުގެ ދަށުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާ އިސްތިސްނާ ކުރެވިފައި ނެތުމުން، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 34 ވަނަ މާއްދާގައި ހިމެނޭ ފަރާތްތަކުގެ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް، ފަހުން ގެނެވުނު އިސްލާހުގެ ދަށުން ލިބިގެން ދިޔައެވެ.

ރަޖުޢީކޮށް (retrospective) ޤާނޫނު ތަޠުބީޤުކުރުން

10. ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) އަށް 6 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގައި، އެ ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުސޫލުތަކާ، އެ ޤާނޫނު އަމަލުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކަންކަމަށް ހިނގާނެކަމަށް ބަޔާން ކޮށްފައެއްނުވެއެވެ. ޤާނޫނުގައި ބުނާ ގޮތުން، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު 06 ވަނަ އިސްލާހަށް އަމަލު ކުރަން ފަށާނީ، އެ އިސްލާހު ފާސްކޮށް ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ގެޒެޓުގައި ޝާއިޢުކުރާ ދުވަހުންނެވެ.[4]

[3] ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) އަށް 6 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނުގެ 9 ވަނަ މާއްދާ.

11. ޤާނޫނަކީ، ޤާނޫނު އެކުލަވާލި ދުވަހުން ފެށިގެން ކުރިއަށް ހިނގާ އެއްޗެކެވެ. ޤާނޫނުގައި، އެ ޤާނޫނަކީ ކުރިއަށް ހިނގާނޭ އެއްޗެއްކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާނަމަ، ޤާނޫނުގެ ތާރީޚުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކަމަކަށް ހިނގާނޭ އެއްޗަކަށް އެ ޤާނޫނު ނުފޫޒުވާ ޤާނޫނު މާނަކުރުމުގައި ޤަބޫލު ކުރެވިފައިވާ އުސޫލީ ހަމައެކެވެ.[5] ހަމަ އެ ގޮތަށް ޤާނޫނެއް ހިނގަން ފަށާނީ ވަކި ދުވަހަކުން ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާނަމަ، އެ ޤާނޫނެއް ހިނގަން ފަށާނީ، އެދުވަހުގެ ކުރީދުވަސް ނިމޭ ހިސާބުންކަން މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނަށް ބެލުމުން އެނގެއެވެ.[6] މީގެ އިތުރުން ޤާނޫނުގައި ސަރީޙަ ބަހުން އިސްތިސްނާކޮށްފައިވާ ޙާލަތެއްގައި މެނުވީ ފަހުން ވުޖޫދުވާ ޤާނޫނެއްގެ މަންފާ ނުވަތަ އެއިގެ ބުރަ ދަތުރުވަމުން އަދި ފުރުދުރަކަން ނުވަތަ އެހެން ފަރާތަކަށް ލިބިގެން ނުވާނެކަމަށާއި ނުވަތަ އުފެދެންނުޖެހޭނޭކަމަށާއި، ވަކި ޙާލަތެއްގައި ޖިނާއީ އަދަބަކަށް ދެވޭ ތުއިގެ މަންތާ ބޮޑުވައި، ފަހުން ހަދާ ޤާނޫނުއެއްގެ އަސަރު ނުވަތަ އެއިގެ ބުރަ، އެ ޤާނޫނު ހެދުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކާރިސާއެއްގެ މައްޗަށް ނުހިނގުމަކީ (retrospective application of law) ޢާއްމު އުސޫލެއްކަން ސާފުވާކަމަށާއި، އަދި މިއީ ދުނިޔޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކުގެ ޤާނޫނީ ނިޒާމުތަކުގައިވެސް އިސްތިޤްރާރުވެފައިވާ އުސޫލެއްކަމަށާއި މި އުސޫލަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 19 ވަނަ މާއްދާއިން އިތުރު ބާރުލިބިގަނެއެވެ މި ކަމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/41 ޤަޟިއްޔާގައި ފާހަގަކުރައްވާފައިވެއެވެ.[7]

[5] ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 (މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނު) ގެ 12 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ).

[6] ބުނެވުނު ޤާނޫނުގެ 18 ވަނަ މާއްދާ.

[7] ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝާ ޝުޖޫނު މުޙައްމަދުގެ ރައުޔު، ޕެރެގްރާފްގެ 40.1 އަދި 40.3. މި ބުނެވުނު އުސޫލު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2015/SC-A/08 ޤަޟިއްޔާގައިވެސް ފާހަގަ ކުރައްވާފައިވެއެވެ.

ޤާނޫނަށް ނުވަތަ ޤަވާޢިދަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ވަޒީފާގެ މައްސަލަތަކަށް ރަޖުޢީކޮށް ޤާނޫނު ތަޠުބީޤު ކުރުމުގައި މީގެ ކުރިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން އަމަލުކޮށްފައިވާ ގޮތް

12. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނަންބަރު 2009/HC-A/203 ޤަޟިއްޔާއަށް ބަލާއިރު، އެ ޤަޟިއްޔާއަކީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު) އަށް އަމަލުކުރަން ފެށުނު ތާރީޚާއި އެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލް އުފެދި އެ ޓްރައިބިއުނަލުން އަމަލީ ގޮތުން މަސައްކަތް ފެށުން ތާރީޚާއި ދެމެދު އުފެދިފައިވާ ވަޒީފާއާބެހޭ މައްސަލައަކާގައި އަމަލު ކުރާނެ ގޮތާއި ކަނޑައެޅިގެން ދިޔަ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ. ބުނެވުނު ޤަޟިއްޔާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ އެއް އުޞޫލަކީ، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ވަޒީފާއާބެހޭ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ލިބިގެންނުވާނެ އެ ޤާނޫނުގެ ކުރިން އުފެދިފައިވާ ވަޒީފާއާބެހޭ މައްސަލަތައް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވަނީ ކޯޓުތަކަށް ކަމަށެވެ.[8] މީގެ އިތުރުން ބުނެވުނު ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައެޅުނު ދެވަނަ އުޞޫލަކީ، ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުގެ އުފެދި އަމަލީ ގޮތުން މަސައްކަތް ފެށުމާއި ދެމެދު އުފެދިފައިވާ ވަޒީފާއާބެހޭ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން 3 މަސް ދުވަސް ފާއިތުވެފައިވާ މައްސަލަތަކުގައި، އިންސާފު ޙާޞިލުކުރުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ޝަރުޢީ ކޯޓުތަކަށް ލިބި އޮންނާނެކަމަށެވެ.[9]

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމުމާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/41 ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ އުޞޫލު މި މައްސަލައަށް ތަޠުބީޤުކުރުން

13. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/41 ޤަޟިއްޔާގައި، ފަހުން ހަދާ ޤާނޫނެއްގެ އަސަރު ނުވަތަ އޭގެ ބާރު، އެ ޤާނޫނު ހެދުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ޙާދިސާއެއްގެ މައްޗަށް ނުހިނގުމަކީ

[8] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2009/HC-A/203 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ޚުލާސާ ރިޕޯޓުގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ)
[9] ބުނެވުނު ރިޕޯޓުގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ށ)

ޢާއްމު އުސޫލެއްކަން ސާފުވާކަމަށް ބަޔާންކުރުމަށް (retrospective application of law) ފަހު، ޤާނޫނުގައި ސަރީހަ ބަހުން އިސްތިސްނާކޮށްފައިވާ ހާލަތެއްގައި މެނުވީ ފަހުން ފާސްކުރާ ޤާނޫނެއްގެ މަންފާ ނުވަތަ އެއިގެ ބުރަ ދައުލަތަށް އަދި ފަރުދަކަށް ނުވަތަ އެހެން ފަރާތަކަށް ލިބިގެން ނުވާނެކަމަށް ނުވަތަ އުފުލަން ނުޖެހޭނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

14. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2009/HC-A/203 ޤަޟިއްޔާ ނިންމުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މައިގަނޑު ހަމައަކީ، ޤާނޫނަކަށް ގެނެވޭ އިސްލާހު ރަޖްޢީކޮށް ތަޠްބީޤު ކުރުމުގެ ސަބަބުން، އިންސާފު ހޯދުމަށްޓަކައި ޝަރުޢާ ހުރަހެއްވުމަށް އެއީ ދަރުމަ ބަންދުވާގޮތަށް ގެއްލުންވާ ހާލަތެއްގައި، އިންސާފު ޤާއިމުކުރުމަށް ކޯޓު ތަކުގެ ދައުރު ހުއްޓުވާލެވިދާނެކަން ބަޔާންކުރެވެ.

15. މި މައްސަލައިގައި ފެންނަން ހުރި ހަޤީޤަތްތަކުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު، ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު 6 ވަނަ އިސްލާހުގައި، އެ ޤާނޫނަށް އަމަލު ކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިއަށް އުފެދިފައިވާ ވަޒީފާގެ މައްސަލަތަކަށް ފަހުން ގެނެވުނު އިސްލާހު، ރަޖްޢީކޮށް ތަޠްބީޤު ކުރެވޭނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައެއްނުވެއެވެ. މިސާލު ނަސީބު އަމަލުކުރަމުން ދިޔަ ވަޒީފާގެ ގަވާއިދުން އޭނާ އަމަލުކުރަމުންދިޔަ ވަޒީފާއިން ވަކިކުރި އިރު، އޭނާއަކީ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ ބާބުން އިސްތިސްނާ ކުރެވިފައިވާ ފަރާތެއްކަމުން އެ މައްސަލަ ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް އޭރު ލިބި އޮތީ ސިވިލް ކޯޓަށެވެ.

16. ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ ބާބުން އިސްތިސްނާ ކުރެވިފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމުގެ ހުރިހާ މައްސަލަތަކާ، ކުރިން އަމަލު ކުރަމުންދިޔަ އުސޫލުތަކުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު،[10] އެ މައްސަލައެއް

[10] ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް 06 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރި.

ވަކި މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ކުރަން ހުށަހެޅުން ޤާނޫނަކުން ލާޒިމު ކޮށްފައިވާ ބާވަތުގެ މައްސަލަތަކެއް ނޫނެވެ. އެއާއި ހިލާފަށް ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް މައްސަލަތައް ހުށަހަޅަންޖެހޭނަމަ އެފަދަ މައްސަލަތައް ހުށަހަޅަން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުން ލާޒިމު ކުރާ ވަކި މުއްދަތެއް އޮވެއެވެ. އެއީ ވަޒީފާއިން ވަކިކުރި ތާރީޚުން ފެށިގެން 03 މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައެވެ. އެ ނޫންގޮތަކަށް ހުށަހެޅޭ މައްސަލަތައް ބަލައިގަނެ މައްސަލަ ހިންގުމުގެ އިޚްތިޔާރެއް ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ލިބިގެން ނުވާކަން ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ބެލުމުން އެނގެއެވެ.[11]

17. ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް 6 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ޤާނޫނު ފާސްވުމާއެކު، އެ ޤާނޫނަށް ޢަމަލު ކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ހިނގާފައިވާ ވަޒީފާގެ މައްސަލަތަކުގެ ގޮތުގައި ހިމެނޭ، ހިންގުމުގެ އިސްތަޤާމުތަކުގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ވަޒީފާއިން ވަކިކުރުމުގެ މައްސަލަތަކަކީވެސް ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭނީ މައްސަލަތަކެއްކަމުގައި ބަލަންޖެހުމުގެ އެއް ނަތީޖާއަކަށްވާނީ، އެފަދަ ފަރާތްތައް ވަޒީފާއިން ވަކިކޮށްފައިވާ މައްސަލަތައްވެސް، ވަޒީފާއިން ވަކިކުރިތާ ތިން މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހަޅަން ޖެހުމެވެ. ހަމަ އެކަމުގެ ދެވަނަ ނަތީޖާއަކަށްވާނީ ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގައި ބުނާ ތިން މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް އެފަދަ މައްސަލަތައް ހުށަހެޅުމުގެ ފުރުޞަތު ތަނަވަސްވެފައި ނުކުތް ފަރާތްތަކަށް އިންސާފު ހޯދުމަށް އޮތް ދޮރު ބަންދުވުމެވެ. އެފަދަކަމެއް ގޮތުފެރިވުމަކީ، ޤާނޫނަށް ގެނައުނު އިސްލާހުގެ ޖަދުއީޓާރު ތަރުތީބުކުރުމުގެ ސަބަބުން އެކަމުގެ ބުރަ އެކަށް ރައްދުވާ ފަރާތަކަށް އުފެދެންޖެހުމެވެ.

18. މި މައްސަލައިގައި ފެންނަން ހުރި ޙަޤީޤަތްތަކުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު މޫސާ ނަސީމަށް މި މައްސަލަ ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހަޅަން ޤާނޫނު ލާޒިމުކުރާ 3 މަސްދުވަސް ދުން ލިބޭން ގޮތެއް ނެތެވެ.

[11] ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނަނީ، ވަޒީފާއިން ވަކިކުރި ތާރީޚުން ފެށިގެން ތިންމަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެކަމުގެ ޝަކުވާ ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވާކަމަށެވެ.

ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު ޝަރުޠުކުރަނީ ވަޒީފާއިން ވަކިކުރިތާ 3 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޓްރައިބިއުނަލަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅަން ކަމުގައިވާތީ އެފަދަ ފުރުޞަތެއް މޫސާ ނަސީމަށް ލިބޭނެ ގޮތެއް ކޮބައިކަން އެނގޭކަމަކަށްނުވެއެވެ. މިއީ އެކަމުގެ މައްޗަށް ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުން ފަރުވާދީފައި އޮތްކަމެއް ނޫނެވެ. މިހެންކަމުން މޫސާ ނަސީމްގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބަލައިގަތުމަށް މައްސަލައަކީ އެ ކޯޓުގެ އިޚްތިޞާޞް ނެތް މައްސަލައެއްކަމަށް ކަނޑައެޅުމުގެ ނަތީޖާއަކަށްވާނީ އިންސާފު ހޯދުމަށް މޫސާ ނަސީމަށް އޮތް ފުރުޞަތު އެކުގައި ބަންދުވުމެވެ. އެފަދަގޮތަކުން މެދުވެރިވާ ގޮތަށް ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ ދަށުން އިސްލާހު ބަދަލުގެނެސް ތަތުބީޤު ކުރެވޭނީ މޫސާ ނަސީމް އެދިވަޑައިގަތް ބަދަލުތަކެވެ. އެފަދަ ބަދަލުތައް އުފެދިފައިވާ ގޮތަށް ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު 06 ވަނަ އިސްލާހު މޫސާ ނަސީމްގެ މައްޗަށް ތަތުބީޤު ނުކުރެވޭނެކަމަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2014/SC-A/41 ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންކުރެއްވި ޤާނޫނު ތަތުބީޤު ކުރުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މަބްދައެވެ.

19. ވީމާ، އިސްތިޢުނާފު ސަބަބުތަކުގައި އެދިފައިވާ ހުކުމުން، މި މައްސަލައިގައި އަދުލުވެރި ރައްދުގައި، މޫސާ ނަސީމްގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި މައްސަލަ، ސިވިލް ކޯޓުން ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންނުވާކަމަށް އެކޯޓުން ނިންމުމާގައި ބަލާފައި ގެންނަންޖެހޭކަމެވެ. އަދި މި މައްސަލައަކީ، ސިވިލް ކޯޓަށް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ މައްސަލައެއްކަމަށް ކަނޑައަޅަން ޖެހޭކަމެވެ.

20. މި ބާބުން ކުރުމުން ޤާނޫނީ އެންމެހައި ނުކުތާތައް މި މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ވާދަވެރިފަރާތާއި ދެމެދު އެއްގޮތް ވާދަވެރިފަރާތެއް ހިމެނޭ މައްސަލައެއްކަމުގައިވާ މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2020/HC-A/307 ޤަޟިއްޔާ ނިންމުމުގައި އަދާލަތުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށް އެ މައްސަލާގައި އަދާލަތުގެ ފަރާތުން އިތުރު ރައްދުގައިވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވާނެއެވެ.

- **ޙުކުމް:**

ދެންފަހެ، އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނު ސަބަބުތަކާއި އެފަދައިން ހުރުމުން، ލ.ގަން، މުކުރިމަގު/ ނޫވިލާގެ މޫސާ ނަސީމްގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައާ ސިވިލް ކޯޓުން ބޭއްވުނު އިޖްތިމާޢު ގެއްލިފައިވާ މައްސަލައެއްކަމަށް އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1380/Cv-C/2020 ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުން ބާތިލުކޮށް، މޫސާ ނަސީމްގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައާ އެ ކޯޓުން ބޭއްވުނު އިޖްތިމާޢު އޮތް މައްސަލައާއެއްކަމުގައި ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލަ ބެލުމަށްޓަކައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010) ގެ 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މި މައްސަލަ ސިވިލް ކޯޓަށް ތަޙުވީލުކޮށް، އެކޯޓުގެ މަތިން މި ޤަޟިއްޔާބަލާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމްކުރީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ޙުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު | ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ސަމީރު (ރިޔާސަތު) | ފަނޑިޔާރު އަބްދުالله ހަމީދު